

Sygn. akt III AUa 1417/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Pietkun (spr.)
Sędziowie:	SSA Janina Cieślikowska SSO del. Ireneusz Lejczak
Protokolant:	Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale zainteresowanego W. S.

o wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych

na skutek apelacji (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 5 września 2012 r. sygn. akt VIII U 1598/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 5 września 2012 r. oddalił odwołanie (...) spółki z o.o. we W. od decyzji strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 30 grudnia 2011 r. o wydanie zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym ubezpieczenia społecznego i zasądził od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca (...) Sp. z o.o., posiada siedzibę i prowadzi działalność w Polsce, zajmuje się wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników, działalnością agencji pracy tymczasowej oraz pozostałą działalnością w zakresie udostępniania pracowników. Spółka działa w branży budowlanej i współpracuje z przedsiębiorcami we Francji oraz

aktualnie z Niemiec, delegując im określoną liczbę pracowników. W niewielkim zakresie spółka zajmuje się usługami budowlanymi na terenie kraju. W Polsce spółka zatrudnia około 10 pracowników tj. zarząd i administrację. Średnie obroty spółki za granicą wynoszą około 85% w kraju zaś około 15% .

W dniu 28 lutego 2011 r. zainteresowany W. S., zamieszkały na stałe

w Polsce, zawarł z wnioskodawcą umowę o pracę na czas określony od dnia 07.03.2011 r. do dnia 30.09.2011 r. W ramach umowy o pracę zainteresowany wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki pracownika ogólnobudowlanego kierownictwem użytkownika L. T. na terenie Francji. Wynagrodzenie określone zostało na 370 euro miesięcznie. Dieta za wykonywanie zadania służbowego poza stałym miejscem pracy określona została na 45 euro za dzień. Przed zatrudnieniem u wnioskodawcy zainteresowany W. S. złożył w dniu 28.02.2011 r. oświadczenie, że był nieprzerwanie zgłoszony do ustawodawstwo polskiego w zakresie zabezpieczenia społecznego jako pracownik / zleceniobiorca/ osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą.

Zainteresowany W. S. został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego jako pracownik firmy - (...) Sp. z o.o. w okresach: od 26.01.2009 r. do 15.03.2009 r., od 08.06.2009 r. do 02.08.2009 r., od 01.10.2009 r. do 09.10.2009 r., od 02.11.2009 r. do 06.12.2009 r. (w tym od 03.12.2009 r. do 06.12.2009 r. pobierał zasiłek chorobowy z ubezpieczenia chorobowego), od 06.01.2010 r. do 17.01.2010 r. i od 08.02.2010 r. do 16.10.2010 r.

Z informacji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we W. wynika, że W. S. nie pobierał świadczenia rehabilitacyjnego, jak również nikt nie otrzymywał w/w świadczenia z tytułu opieki, był zarejestrowany w Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna w okresach:

- od dnia 02.08.1993 r. do 31.01.1995 r., z prawem do zasiłku od dnia 03.08.1993 r. do dnia 02.08.1994 r.;
- od dnia 06.03.2001 r. do dnia 21.08.2001 r., z prawem do zasiłku od dnia 14.03.2001 r. do dnia 21.08.2001 r.;
- od dnia 07.09.2001 r. do 08.01.2004r., z prawem do zasiłku od dnia 08.09.2001 r. do dnia 30.09.2001 r.

Decyzją z dnia 30.12.2011 r. roku organ rentowy odmówił wydania wnioskodawcy zaświadczenia dotyczącego ustawodawstwa właściwego potwierdzającego, że zainteresowany W. S. w okresie wykonywania pracy na terytorium Francji podlegał polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Przy tak poczynionych ustaleniach Sąd Okręgowy przyjął , że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 11 ust. 2a Rozporządzenia Parlamentu i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 166 z 30.04.2004 r.), osoba wykonująca w państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego. W myśl jednak art. 12 ust. 1 cytowanego rozporządzenia osoba wykonująca działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który tam normalnie prowadzi działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego do wykonywania pracy w imieniu tego pracodawcy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i że osoba ta nie jest wysłana, by zastąpić inną osobę.

Stosownie do art. 14 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 987/2009 z dnia 16.09.2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 (Dz. Urz. UE nr L 284 z 30.04.2009 r.) osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie tam prowadzi swoją działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego, oznacza także osobę zatrudnioną w celu oddelegowania jej do innego państwa członkowskiego pod warunkiem, że osoba ta bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca. Zgodnie z postanowieniami Decyzji A2 Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego z dnia 12.06.2009 r. dotyczącej wykładni art. 12 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników

delegowanych i osób wykonujących pracę na własny rachunek tymczasowo pracujących poza państwem właściwym (Dz. Urz. UE nr C 106/2 z 24.04.2010 r.) wymóg, do którego odnoszą się słowa "bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia", można uważać za spełniony, jeśli dana osoba podlega przez co najmniej miesiąc ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym pracodawca ma swoją siedzibę. Przepisy powyższe jednoznacznie stanowią, iż zasadą jest podleganie ustawodawstwu tego państwa, w którym praca jest wykonywana. Wyjątkiem zaś od powyższej zasady jest podleganie ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym pracodawca ma siedzibę, w sytuacji delegowania pracownika przez pracodawcę do innego państwa członkowskiego, pod warunkiem, iż czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i osoba ta nie jest wysłana by zastąpić inną osobę. Wyjątek ten znajdzie również zastosowanie do osoby, która została zatrudniona właśnie w celu delegowania jej do innego państwa członkowskiego. Aby jednak, mimo wykonywania pracy na terenie innego państwa członkowskiego, utrzymać ustawodawstwo państwa, w którym pracodawca normalnie prowadzi swoją działalność, musi zostać spełniony warunek legitymowania się pracownika co najmniej miesięcznym stażem podlegania ubezpieczeniom społecznym w tym państwie bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia.

Nie ulega w mniejszej sprawie wątpliwości, iż umowa o pracę pomiędzy wnioskodawcą, posiadającym siedzibę prowadzącym działalność w Polsce, a zainteresowanym, zamieszkałym w Polsce, została zawarta w celu oddelegowania zainteresowanej do pracy w innym państwie członkowskim - we Francji. Kwestią sporną było zatem ustalenie, czy został spełniony wymóg podlegania zainteresowany przez co najmniej miesiąc bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym pracodawca normalnie prowadzi swoją działalność, aby można było ustalić ustawodawstwo polskie jako właściwe odnośnie okresu pracy świadczonej przez zainteresowanego we Francji.

Zdaniem Sądu I instancji, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił jednoznacznie ustalić, iż taki wymóg nie został spełniony.

O kosztach procesu orzeczono w pkt II wyroku, w oparciu o przepis art. 98 § 1 k.p.c. zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył wnioskodawca (...) spółka z o.o., zarzucając mu naruszenie art. 12 ust. 1 Rozporządzenia Nr 883/2004 w zw. Z art. 14 ust. 1 Rozporządzenia Nr 987/2009, przez błędną wykładnię przesłanek określonych w art. 14 ust. 1 Rozporządzenia Nr 987/2009, a co za tym idzie niezastosowanie powołanych przepisów.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienia roszczeń, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Nadto skarżący wniósł o zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że Sąd Okręgowy wadliwie uznał, że aby uzyskać zaświadczenie A1, pracownik oddelegowany do pracy w innym państwie członkowskim winien posiadać, przez co najmniej miesiąc przed delegowaniem, status ubezpieczonego w państwie, w którym siedzibę ma pracodawca dokonujący delegowania. Przepis art. 14 ust. 1 Rozporządzenia Nr 987/2009 wymaga bowiem aby pracownik oddelegowany, bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia, podlegał już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca. Spór w sprawie dotyczył wyłącznie spełnienia tej właśnie przesłanki. Brak podstaw aby na gruncie rozporządzeń koordynacyjnych utożsamiać pojęcia „podleganie ustawodawstwu, z pojęciem „podleganie ubezpieczeniu”. Pojęcie „ustawodawstwo” oznacza przepisy ustawowe, wykonawcze i inne oraz obowiązujące środki wykonawcze odnoszące się do działów zabezpieczenia społecznego wymienionych w art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie koordynacji. W ocenie skarżącego zainteresowana przed delegowaniem do pracy we Francji podlegała ustawodawstwu polskiemu w świetle przedstawionej i interpretacji przez wnioskodawcę powołanych przepisów.

Apelujący wskazał także, że Sąd I instancji błędnie wywodzi swoje stanowisko nie z bezwzględnie obowiązujących przepisów rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady, ale kryteriów o charakterze pozanormatywnym,

wyrażonych w Decyzji A2 Komisji Administracyjnej Ds. Zabezpieczenia Społecznego z 12 czerwca 2009 r., to jest organu pomocniczego (doradczego) Komisji Europejskiej, którego akty nie odnoszą skutku bezpośredniego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie podlega uwzględnieniu.

Sporną kwestią w sprawie było ustalenie, któremu ustawodawstwu, polskiemu czy francuskiemu, w zakresie ubezpieczeń społecznych winien podlegać zainteresowany W. S. w okresie jego zatrudnienia we Francji od dnia 7 marca 2011 r. do 30 września 2011 r., a w konsekwencji czy organ rentowy jest zobowiązany do wydania dla zainteresowanego zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej - A1. Na powyższy okres zainteresowana zawarła z wnioskodawcą umowę o pracę na czas określony, które to zatrudnienie miał wykonywać we Francji.

Sąd Apelacyjny nie podziela oceny prawnej przedstawionej przez skarżącego w apelacji i prezentowanej w toku procesu w przedmiocie zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym w Polsce przez pracownika delegowanego do pracy na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Wnioskodawca twierdził, że uregulowanie zawarte w art. 14 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L 284/1) pozwalające na podleganie pracownika zatrudnionego w celu oddelegowania do innego państwa członkowskiego jak pracownika najemnego w pierwszym państwie, wymaga jedynie, aby w stosunku do danej osoby, bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia w innym państwie członkowskim, miały zastosowanie wszelkie normy, uregulowania oraz ogół przepisów dotyczących zabezpieczenia społecznego. Rozumie to jako „podleganie ustawodawstwu” i na użytek takiej formuły posługuje się przywołaniem treści art. 3 ust. 1 powołanego Rozporządzenia w sprawie koordynacji. Zdaniem skarżącego nie chodzi natomiast o podleganie takiej osoby, bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia w innym państwie członkowskim, ubezpieczeniu społecznemu i posiadanie statusu ubezpieczonego, co – zdaniem apelującej - błędnie przyjął Sąd Okręgowy.

Takiego stanowiska nie podziela Sąd Apelacyjny. Ogólną zasadą prawa wspólnotowego wyrażoną w art. 11 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (L.166/1) jest podleganie przez osoby, których rozporządzenie dotyczy, ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Z kolei zasada terytorialności, którą wprowadza art. 11 ust. 3 lit. „a” w/w rozporządzenia ma tę konsekwencję, że osoba wykonująca pracę najemną lub pracę na własny rachunek na terytorium państwa członkowskiego podlega ustawodawstwu tego państwa.

W przeciwieństwie do zasady z art. 11 ust. 1 zasada terytorialności przewiduje wyjątki i uregulowania szczególne. Jeden z tych wyjątków dotyczy tzw. pracowników wysłanych i został uregulowany w art. 12 ust. 1 w/w rozporządzenia. Zgodnie z treścią tego przepisu osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie prowadzi tam swą działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego do wykonywania pracy w imieniu tego pracodawcy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i że osoba ta nie jest wysłana, by zastąpić inną delegowaną osobę.

Uregulowanie z art. 12 ust. 1 zostało uszczegółowione w art. 14 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Zgodnie z treścią art. 14 ust. 1 tego aktu, do celów stosowania art. 12 ust. 1 rozporządzenia podstawowego „osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie tam prowadzi swoją działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego”, oznacza także osobę zatrudnioną w celu oddelegowania jej do innego państwa członkowskiego, pod warunkiem że osoba ta bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia podlega już ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma jej pracodawca.

Zatem z treści tych przepisów jasno wynika, że sam fakt, iż zainteresowany nie przekroczył okresu 24 miesięcy zatrudnienia we Francji i nie został tam wysłany w miejsce innej osoby, której upłynął okres skierowania, nie jest wystarczający do podlegania polskim przepisom ubezpieczenia społecznego. Konieczne jest jeszcze uznanie, iż bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia we Francji podlegał już ustawodawstwu państwa polskiego. Zarzuty apelacji zmierzają natomiast do wybitnie abstrakcyjnego ujęcia „podlegania ustawodawstwu” polskiemu, które ma być odmienne od faktycznego podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Stanowisko skarżącej jest na tyle odosobnione, że sprowadza się do okoliczności, iż sam fakt pobytu w Polsce, bezpośrednio przed wysłaniem go do Francji, jest wystarczający do spełnienia warunku podlegania ustawodawstwu polskiemu. Uszło uwagi skarżącego, że na gruncie zabezpieczeń społecznych, o których traktuje art. 3 ust. 1 rozporządzenia podleganie temu ustawodawstwu w zakresie dziedzin wymienionych w tym przepisie nierozzerwalnie wiąże się z istnieniem tytułu podlegania danemu ubezpieczeniu społecznemu, który to tytuł dopiero skutecznie uruchamia funkcjonowanie danego ubezpieczenia. Istotą tak rozumianego ubezpieczenia jest zapewnienie ochrony w granicach wyznaczonych ryzykiem ubezpieczeniowym w razie ziszczenia się zdarzenia sprawczego, po stronie ubezpieczonego wiąże się to z obowiązkiem opłacania składek, chyba że dane przepisy przewidywałyby ustawowe zwolnienie w określonych okolicznościach. Wszystkie dziedziny zabezpieczeń społecznych wymienione w pkt a – j art. 3 rozporządzenia integralnie są związane z tak ujętym funkcjonowaniem zabezpieczeń społecznych. Całkowita natomiast bierność po stronie ubezpieczonego i instytucji ubezpieczeniowej w braku jakiegokolwiek tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu, nie odpowiada pojęciu „podlegania ustawodawstwu” w świetle analizowanych przepisów z motywów wyżej przedstawionych. Argumenty zawarte w apelacji ukierunkowane na odmienną ocenę bezkrytycznie zmierzają do uzasadnienia własnych racji procesowych strony, w całkowitym oderwaniu od specyfiki funkcjonowania zabezpieczeń społecznych, co czyni tę argumentację niezasadną.

Należy podkreślić, że powyższe uregulowanie jest przywilejem i odstępstwem od zasady terytorialności, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Z tej też przyczyny, nie negując, że pojęcie podlegania ustawodawstwu państwa członkowskiego należy rozumieć szeroko, zatem nie tylko jako podleganie ubezpieczeniom społecznym zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zasadnie sąd I instancji prezentując pogląd, że przesłanka podlegania ustawodawstwu immanentnie związana jest z podleganiem ubezpieczeniu, ale niezasadne byłoby twierdzenie, że tylko podleganie ubezpieczeniu wyczerpuje pojęcie podlegania ustawodawstwu.

Mając na uwadze szczególny charakter omawianej regulacji należy stwierdzić, że dotyczy ona podlegania ustawodawstwu związanemu z szeroko pojętym zabezpieczeniem społecznym regulowanym w/w rozporządzeniami wspólnotowymi. Zatem nie tylko podleganie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pracy świadczonej na podstawie umowy o pracę, umowy agencyjnej, czy też zlecenia, pozwala na uznanie „podlegania ustawodawstwu państwa członkowskiego”, ale również dotyczy to wszelkich sytuacji, które w świetle przepisów krajowych decydują o objęciu danej osoby ubezpieczeniami społecznymi.

Zainteresowany ostatnio podlegał ubezpieczeniom społecznym w Polsce w świetle niewadliwych ustaleń sądu I instancji do dnia 16 października 2010 r., a więc nie podlegał w okresie miesiąca bezpośrednio przed delegowaniem do pracy na terenie Francji.

Skarżący niezasadnie również podważa, w ocenie Sądu Apelacyjnego skuteczność stosowania i znaczenie w zakresie wiążącej interpretacji powołanych przepisów Decyzji Nr A2 z dnia 12 czerwca 2009 r. Komisji Administracyjnej DS. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego dotycząca wykładni art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników delegowanych i osób wykonujących pracę na własny rachunek, tymczasowo pracujących poza państwem właściwym. Zgodnie z tą decyzją dla celów stosowania art. 14 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 987/2009, tytułem wskazówki, wymóg, do którego odnoszą się słowa „bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia”, można uważać za spełniony, jeśli dana osoba podlega przez co najmniej miesiąc ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym pracodawca ma swoją siedzibę. Krótsze okresy wymagać będą indywidualnej oceny w konkretnych przypadkach, z uwzględnieniem

wszelkich innych występujących czynników. Nie sposób nie uznać racji apelującej, że sądy nie są związane wykładnią w/w Komisji Administracyjnej. Decyzje Komisji Administracyjnej są bowiem aktami niewiązującymi. Nie oznacza to jednak, że są pozbawione jakiegokolwiek skutku. Propozycje wykładni zawarte w w/w Decyzji nie są prawnie obojętne, a tym bardziej nie stanowią przeszkód w możliwości zaakceptowania przez sądy krajowe tego rodzaju postulowanej interpretacji przepisów rozporządzenia przy rozstrzygnięciu sporów wynikających z krótkotrwałego przemieszczania się pracowników delegowanych do pracy za granicą. Wykładnia taka jest jednym z poglądów dotyczących interpretacji postanowień rozporządzeń przedstawionym przez wyspecjalizowany organ Komisji Europejskiej. Sądy krajowe mogą więc kierować się wykładnią zaprezentowaną w decyzjach Komisji – organu powołanego na podstawie art. 71 i nast. Rozporządzenia Nr 883/2004 – szczególnie, jeżeli ustalą, że wykładania nie jest sprzeczna z postanowieniami rozporządzeń.

Z tych motywów Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy na podstawie art. 385 kpc jako niezasadną.

R.S.